

Bestämningsnyckel till nordiska släkten av dansflugor och närstående familjer (Diptera: Empidoidea)

NILS ERICSON & SVEN HELLQVIST

Ericson, N & Hellqvist, S: Bestämningsnyckel till nordiska släkten av dansflugor och närstående familjer (Diptera: Empidoidea). [**Identification key to the genera of Empidoidea in Northern Europe.**] – Entomologisk Tidskrift 136 (1-2): 33-40. Uppsala, Sweden 2015. ISSN 0013-886x.

An illustrated identification key to the genera in the superfamily Empidoidea is presented. The key covers the genera present in Fennoscandia in the families Atelestidae, Brachystomatidae, Empididae and Hybotidae and a few genera of uncertain position in Empidoidea. The genera of the family Dolichopodidae are not included in the key.

Nils Ericson, Matematikgränd 21B by, 907 33 Umeå. E-post: mossnisse@hotmail.com
Sven Hellqvist, Älvtået 4, 903 60 Umeå. E-post: shellq@telia.com

Med följande bestämningsnyckel kan flugor i överfamiljen Empidoidea, förutom familjen Dolichopodidae (styltflugor), bestämmas till släkte. En genomgång av hur denna grupp kan kännas igen, och vad som ingår i den ges i föregående artikel i detta ET-nummer (Hellqvist m.fl. 2015). Där kan också den som vill gå vidare få tips på lämplig betämningslitteratur till artnivå.

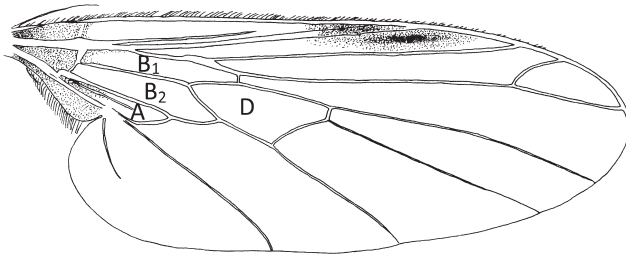
Nyckeln omfattar släkten som förekommer i Norden i familjerna Atelestidae (dvärgdansflugor), Brachystomatidae (svenskt namn saknas), Empididae (dansflugor) och Hybotidae (puckeldansflugor) samt ett par släkten med osäker position (*incertae sedis*) inom Empidoidea.

I de inledande figurerna visas viktiga karaktärer för artbestämningen på vinge (Fig. 1,2), och huvud (Fig. 3). I nyckeln anges familj efter släktesnamn med förkortningarna: Ate.=Atelestidae, Bra.=Brachystomatidae, Dol.=Dolichopodidae, Emp.=Empididae, Hyb.=Hybotidae, i.s.=incertae sedis inom Empidoidea.

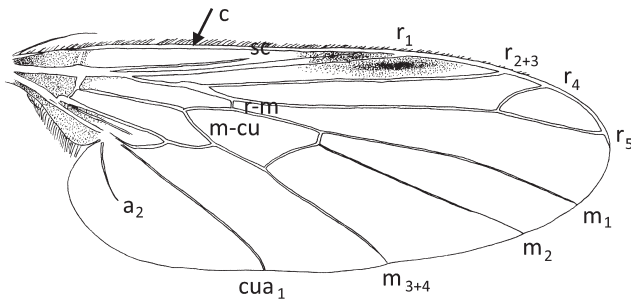
Alla illustrationer har gjorts av Nils Ericson.

Referenser

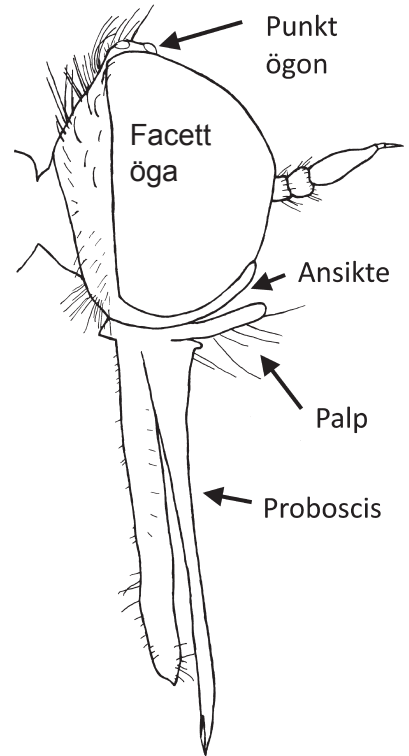
Hellqvist, S., Ericson, N. & Persson, M. 2015. Intressanta fynd i Sverige av dansflugor, styltflugor och närstående familjer (Diptera: Empidoidea) – Entomologisk Tidskrift 136: 17-32.

Figur 1. Celler i vingen: A: analcell; B₁ = främre basalcell; B₂ = bakre basalcell; D = diskcell (egentligen disk-mediacell) (*Empis picipes*).

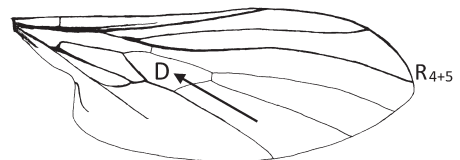
Figur 2. Vingribbor: c = costa; sc = subcosta; r = radialribbor; m = mediaribbor; cua₁ = främre grenen av cubitus; a = analribbor; r-m, m-cu = tvärribbor (*Empis picipes*)

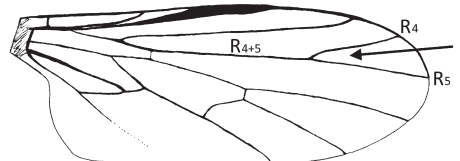
Figur 3. Huvud. (*Empis picipes*)

Bestämningsnyckel

- 1. Vinge med sluten diskcell (Fig. 4).....2
- Vinge utan sluten diskcell (ingen sluten cell utanför bakre basalcellen).....33
- 2. Ribba R₄₊₅ grenad (mycket sällan bara en stump på ena vingen hos *Empis*) (Fig. 5).....3
- Ribba R₄₊₅ enkel (Fig. 4).....15

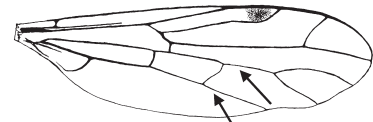

Figur 4. *Rhamphomyia obscuripennis*, vinge.

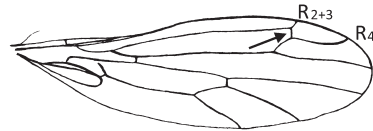

Figur 5. *Hilara* sp., vinge.

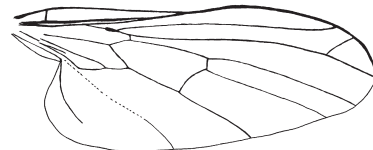
3. Två ribbor utgår från diskcellen (Fig. 6). Framhöfter långa (minst lika långa som låren), framben anpassade för fångst (Fig. 16).....*Chelifera* (Emp.)
  - Tre ribbor utgår från diskcellen (Fig. 5, 7, 8). Framhöfter korta (kortare än låren).....4
4. Vingbas bred, med väl utvecklat bakhörn (Fig. 5).....5
  - Vinge med jämnt avsmalnande bas (Fig. 7). Costa går runt hela vingen.....10
5. Tredje antennsegmentet njurformat med långt, dorsalt antenspröt (Fig. 10).....*Gloma fuscipennis* (Bra.)
  - Tredje antennsegmentet koniskt, med apikalt antenspröt (Fig. 11).....6
6. Proboscis ("snabel") snett bakåt- eller nedåtriktad. Prosternum stor (täcker hela området framför framhöfterna).....7
  - Proboscis snett framåtriktad (Fig. 11) och/eller prosternum liten (blottar membran framför framhöfterna). Saknar borst på metapleura.....8
7. Med borst på metapleura (plåten mellan vingarna och haltererna) (Fig. 9). Costa slutar mellan ribba R_5 och M. Gaffeln på ribba R_{4+5} kort och med stor vinkel (Fig. 8).....*Empis* (Emp.)
  - Utan borst på metapleura. Costa går runt hela vingen. Hanar har ofta första fotsegmentet på framfötterna förstorat. Gaffeln på R_{4+5} längre och med spetsigare vinkel (Fig. 5).....*Hilara* (Emp.)
8. Tredje antennsegmentet långt. Proboscis lång och snett framåtriktad (Fig. 11).....*Iteaphila* (i.s.)
  - Tredje antennsegmentet kort. Proboscis mycket kortare än huvudet.....9
9. Proboscis framåtriktad. Tredje antennsegmentet ovalt (Fig. 13).....*Hormopeza* (Emp.)
  - Proboscis nedåtriktad och krokformig. Tredje antennsegmentet koniskt (Fig. 14).....*Ragas unica* (Emp.)
10. Vingar mörka med mer eller mindre tydliga ljusa fläckar. Huvudet är infäst till kroppen i överkanten (Fig. 12).....*Dolichocephala* (Emp.)
  - Vingar ljusa eller förmörkade, utan fläckar. Huvud infäst som vanligt.....11

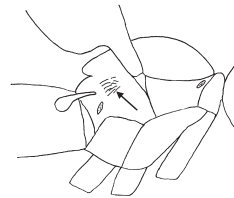
Figur 6. *Chelifera* sp., vinge.

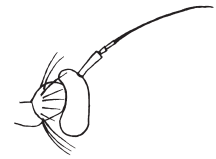
Figur 7. *Dolichocephala guttata*, vinge.

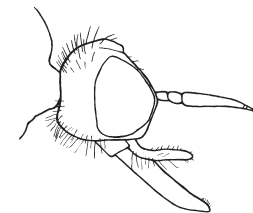
Figur 8. *Empis staegeri*, vinge.

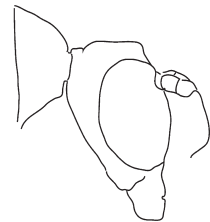
Figur 9. Metapleura med borst.

Figur 10. *Gloma fuscipennis*, antenn.

Figur 11. *Iteaphila macquarti*, huvud.

Figur 12. *Dolichocephala*, huvud.

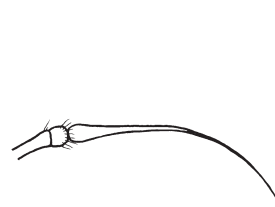

Figur 13. *Hormopeza obliterated*, antenn.

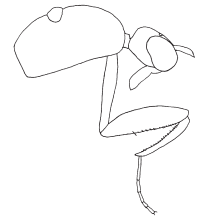

Figur 14. *Ragas unica*, antenn.

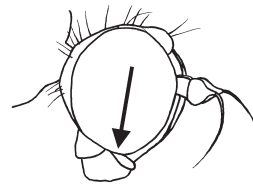
11. Antenner mycket långa och smala (Fig. 15). Utan borst på metapleura. Prosternum (bukplåten direkt framför framhöfterna) liten ..... *Trichopeza* (Bra.)
 – Antenner kortare och bredare (Fig. 16). Med borst på metapleura. Prosternum stor.....12
12. Ansikte skilt från kind med endast en skåra under ögonen (Fig. 17).....13
 – Ansikte och kind sammanhängande under ögonen (Fig. 18).....14
13. Ansikte under antennerna hårigt .....*Kowarzia* (Emp.)
 – Ansikte naket.....*Clinocera* (Emp.)
14. Med borst på ribba R₁.....*Trichoclinocera lapponica* (Emp.)
 – Utan borst på ribba R₁.....*Wiedemannia* (Emp.)
15. Vinge med tre ribbor från diskcellen (Fig. 19).. 16
 – Vinge med två ribbor från diskcellen (Fig. 20). 26
16. Vinge med jämnt avsmalnande bas (Fig. 19). (Stor prosternum. Costa går runt hela vingen).....17
 – Vinge med bred bas och tydligt bakhörn (Fig. 4).....18
17. Med förlängda framhöfter, minst lika långa som låren, framben anpassade för fångst (Fig. 17). Metapleura med borst (Fig. 9).....*Chelipoda* (Emp.)
 – Med normallånga framhöfter. Metapleura utan borst. (Hane med stor, böjformad genitalie).....*Heleodromia* (Bra.)
18. Lång proboscis som pekar snett bakåt. Metapleura med borst (Fig. 6). Prosternum stor.....*Rhamphomyia* (Emp.)
 – Proboscis kort eller pekande snett framåt. Metapleura utan borst. Prosternum liten.....19
19. Vinge med korta anal- och basalceller (Fig. 21)..
 .....*Microphor* (Dol.)
 – Vinge med normalstora anal- och basalceller (Fig. 22).....20

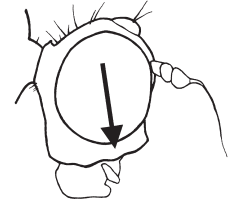
Figur 15. *Trichopeza longicornis*, antenn.

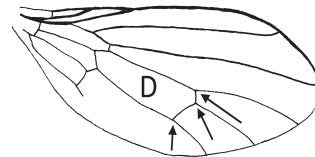
Figur 16. *Hemerodromia* sp., framkropp.

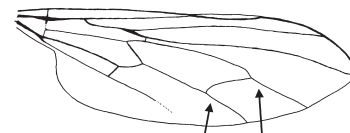
Figur 17. *Clinocera wesmaeli*, huvud från sidan.

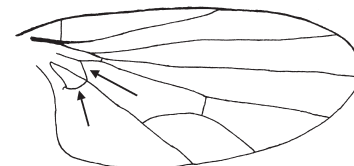
Figur 18. *Wiedemannia zetterstedti*, huvud från sidan.

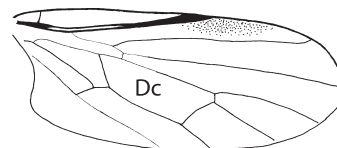
Figur 19. *Chelipoda vocatoria*, vinge.

Figur 20. *Ocydromia glabricula*, vinge.

Figur 21. *Microphor holosericeus*, vinge.

Figur 22. *Oedalea zetterstedti*, vinge.

- 20.** Antennspröt nästan lika långt eller längre än det koniska tredje segmentet (Fig. 23). Få och små hår på mesonotum (mellankroppens ovasida).....**21**
- Antennspröt saknas eller är mycket kortare än det tredje antennsegmentet (Fig. 24, 25). Rikligt med hår på mesonotum.....**22**
- 21.** Baktibia smal (Fig. 26). Vingmärke kort, når inte spetsen av ribba R_{2+3} . Åtminstone 3 par borst på skutellen.....*Trichinomyia* (Hyb.)
- Baktibia förtjockad mot spetsen (Fig. 27). Vingmärke stort, når spetsen av ribba R_{2+3} . Oftast bara 2 par borst på skutellen.....*Trichina* (Hyb.)
- 22.** Baklår förtjockade och med många korta, svarta taggar på undersidan (Fig. 28). Tredje antennsegmentet långt och bandformat (Fig. 24).....*Oedalea* (Hyb.)
- Baklår smala och utan taggar på undersidan. Tredje antennsegmentet kort och brett (Fig. 25).....**23**
- 23.** Proboscis lång, oftast längre än vad huvudet är högt, snett framåtriktat (Fig. 29).....**24**
- Proboscis kort eller dold.....**25**
- 24.** Diskcell med nästan rätvinkligt övre bakhörn, subcosta når inte vingens framkant (Fig. 30). Vingribbor gula.....*Euthyneura* (Hyb.)
- Diskcell med spetsigt övre bakhörn, subcosta når vingkanten (Fig. 31). Vingribbor mörka.....*Anthepiscopus* (i.s.)
- 25.** Antenner med litet, punktlikt antennspröt (Fig. 32) och proboscis väldigt kort. Ribba M_2 når inte vingkanten (Fig. 33). Svart fluga.....*Anthalia* (Hyb.)
- Antenner utan antennspröt och proboscis helt dold. Ribba M_2 når vingkanten. Gul till mörkt brun fluga.....*Allanthalia pallida* (Hyb.)

Figur 23. *Trichina bilobata*, antenn.

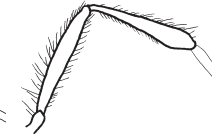
Figur 24. *Oedalea stigmata*, antenn.

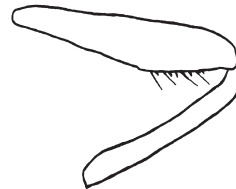
Figur 25. *Euthyneura myrtilli*, antenn.

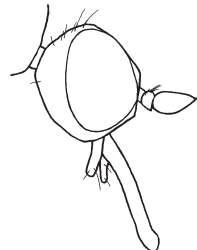
Figur 26. *Trichinomyia flavipes*, bakben.

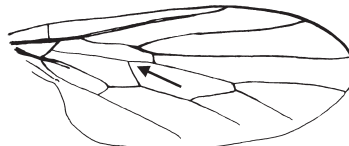
Figur 27. *Trichina bilobata*, bakben.

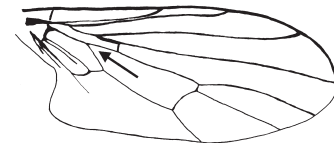
Figur 28. *Oedalea stigmata*, bakben.

Figur 29. *Euthyneura* sp., huvud från sidan.

Figur 30. *Euthyneura* sp., vinge.

Figur 31. *Anthepiscopus* sp., vinge.

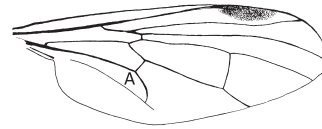

Figur 32. *Anthalia schoenherri*, antenn.

Figur 33. *Anthalia schoenherri*, vinge.

26. Analcellen stor, så lång som eller längre än den bakre basalcellen (Fig. 34). Baklår mer eller mindre förstörade och/eller med långa borst på undersidan.....27
 – Analcellen mycket kortare än andra basalcellen (Fig. 20). Baklår smala.....29
27. Ribba M grenad.....*Meghyperus sudeticus* (Ate.)
 – Ribba M enkel (Fig. 34).....28
28. Basala delen av ribba M (som separerar basalcellerna) distinkt. Antenner vid mitten eller under mitten av huvudet (sett i profil). Bakben med tibia och metatarsus (första fotleden) ej förtjockade.....*Hybos* (Hyb.)
 – Basala delen av ribba M knappt synlig. Antenner ovan mitten av huvudet. Baktibia och bakmetatarsus förtjockade.....*Syndyas nigripes* (Hyb.)
29. Tredje antennsegmentet ovalt med antenspröt i övre hörnet (Fig. 35). Ben utan distinkta borst .....*Ocydromia* (Hyb.)
 – Tredje antennsegmentet spetsigt med antenspröt i spetsen (Fig. 36). Flera distinkta borst på ryggsidan av mellantibia.....30
30. Mesonotum med flera rader av acrostichalborst (borstrader längs mitten av ryggen). Ögonen sammanstötande på pannan hos båda könen. Diskcellen ganska bred och kort, ungefär två gånger så lång som bred (Fig. 37). Hona med smalt, ovipositorliknande sista bakkroppssegment (Fig. 38).....*Leptozeza* (Hyb.)
 – Mesonotum nästan utan hår. Ögonen åtskilda på pannan hos båda könen, diskcell längre. Sista bakkroppssegmentet kort.....31
31. Antenner sitter vid eller något ovanför mitten av huvudet. Ansikte linjärt. Första antennsegmentet kort och antenspröt hårigt. Diskcell ungefär 3,5 gånger så lång som bred, ett distinkt borst vid basen av costa.....*Leptodromiella crassiseta* (Hyb.)
 Antenner sitter högt på huvudet och ögonen sammanstötande under antennerna. Första antennsegmentet längre än brett och antenspröt kalt. Diskcell ungefär 5 gånger så lång som bred, utan borst på costa.....32

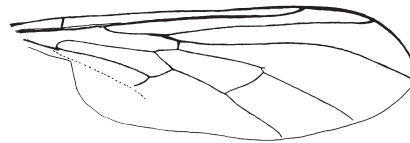
Figur 34. *Hybos* sp, vinge.

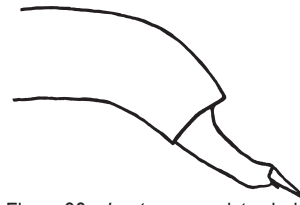
Figur 35. *Ocydromia*, antenn.

Figur 36. *Leptozeza*, antenn.

Figur 37. *Leptozeza flavipes*, vinge.

Figur 38. *Leptozeza*, sista bakkroppssegmentet.

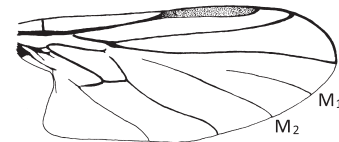
32. Mesonotum utan dorsocentral- och achrostichalborst och huvud utan ocellar- och postvertikalborst (borst på bakre delen av hjässan). Mellankropp mycket kraftigt välvd, bakkropp kraftigt sklerotiserad och punkterad.....*Chvalaea sopiana* (Hyb.)
 – Mesonotum med dorsocentral- och acrostichalborst, huvud med ocellar- och postvertikalborst. Mellankropp mindre välvd, bakkropp mindre sklerotiserad och opunkterad.....*Oropezella sphenoptera* (Hyb.)
33. Ribba R_{4+5} grenad (Fig. 39). Framhöfter mycket långa (Fig. 16).....*Hemerodromia* (Emp.)
 – Ribba R_{4+5} enkel.....34
34. Ribba M grenad (Fig. 40, 41).....35
 – Ribba M ogrenad (Fig. 42).....37
35. Med långa framhöfter och framben anpassade för fångst (Fig. 14).....*Phylodromia melanocephala* (Emp.)
 – Framhöfter normala.....36
36. Fränre basalcell och analcell korta (Fig. 40). Flugor grönmetalliska eller gulaktiga.....*Sciapus* (Dol.)
 – Basal- och analcell längre (Fig. 41). Vingribba M_1 och M_2 tydliga i inre delen. Små svarta flugor.....*Bicellaria* (Hyb.)
37. Analcellen längre än bakre basalcellen (Fig. 43). Vinge med alula (flik vid vingbasen).....*Atelestus pulicarius* (Ate.)
 – Analcellen saknas eller är betydligt kortare än bakre basalcellen. Utan alula.....38
38. Basal- och analceller mycket korta (Fig. 42) ...*Dolichopodidae*
 – Basalceller längre.....39
39. Analcellen sluten (Fig. 44).....40
 – Analcellen öppen (Fig. 48) eller saknas helt (Fig. 49, 50). Vingar ofta tydligt färgade eller bandade.....42
40. Ögon hopstötande på pannan (Fig. 45). Alla lår smala.....*Symballophthalmus* (Hyb.)
 – Ögon åtskilda på pannan (Fig. 46).....41

Figur 39. *Hemerodromia* sp., vinge.

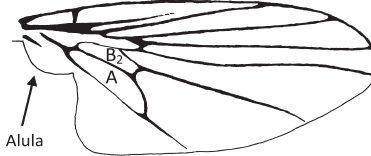
Figur 40. *Sciapus* sp., vinge.

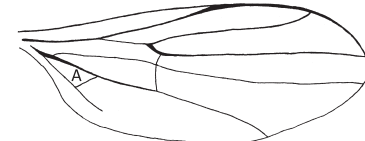
Figur 41. *Bicellaria* sp., vinge.

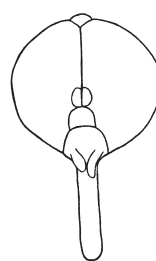
Figur 42. Dolichopodidae, vinge.

Figur 43. *Atelestus pulicarius*, vinge.

Figur 44. *Platypalpus*, vinge.

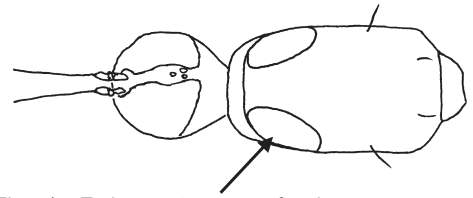
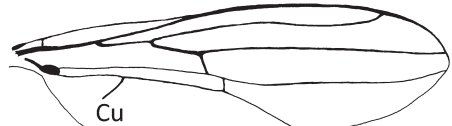
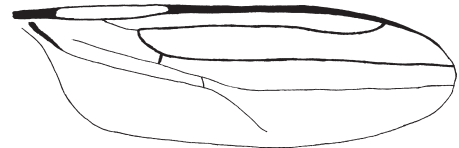
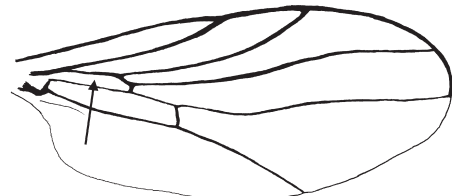

Figur 45 *Symballophthalmus* huvud framifrån.

Figur 46. *Platypalpus* huvud framifrån.

41. Ögon åtskilda nedanför antennerna. (Fig. 46)
Mellanlår oftast tjockast.....*Platypalpus* (Hyb.)
– Ögon hopstötande nedanför antennerna. Framlår tjockast.....*Dysaletria atriceps* (Hyb.)
42. Huvud med tydlig nacke, avsmalnande bakåt, humeri (skuldror) tydliga och utstående (Fig. 47), ögon kala.....43
– Huvud sitter tätt mot mellankroppen, humeri inte lika tydliga, ögon med mikroskopisk behåring.....44
43. Den lägre grenen av ribba Cu finns (Fig. 48). Vingar oftast jämnt färgade.....*Tachypeza* (Hyb.)
– Den lägre grenen av ribba Cu saknas (Fig. 49). Vingar oftast bandade.....*Tachydromia* (Hyb.)
44. Båda basalcellerna lika långa. Ansikte oftast brett .....*Chersodromia* (Hyb.)
– Främre basalcellen tydligt kortare än bakre basalcellen (Fig. 50). Ansikte smalt eller ögon så gott som hopstötande under antennerna.....45
45. Ribba R_1 och R_{2+3} korta, R_{2+3} når costa ungefär vid mitten av vingen. Panna ganska bred och jämbred.....*Stilpon* (Hyb.)
– Ribba R_1 och R_{2+3} längre, R_{2+3} når costa utanför mitten av vingen (Fig. 50). Panna smal framtill, bredare mot bakhuvudet.....46
46. Kinder bredare. Med ett borstpar vid punktögonen. Den gemensamma delen av R_{2+3} och R_{4+5} kort (Fig. 50).....*Crossopalpus* (Hyb.)
– Kinder mycket smala. Med två borstpar vid punktögonen. Den gemensamma delen av R_{2+3} och R_{4+5} ganska lång (Fig. 51).....47
47. Baktibia med långa ryggborst. Gul och svart fluga.....*Elaphropeza* (Hyb.)
– Baktibia utan tydliga borst. Brunsvart fluga.....*Drapetis* (Hyb.)

Figur 47. *Tachypeza truncorum*, framkropp.Figur 48. *Tachypeza truncorum*, vinge.Figur 49. *Tachydromia umbrarum*, vinge.Figur 50. *Crossopalpus* sp., vinge.Figur 51. *Drapetis* sp., vinge.